

Páskándi Géza

**A MESÉLŐ EDÉNYEK,
AVAGY EGY MAGYAR VÁLLALKOZÓ***

Akkor azért állítottam be Jánoshoz, mert tudtam: tágas baráti körömből talán senki sem tud úgy örüdeni a legkisebb *szenzációnak* is, mint éppen ő.

Tömzsi alakja, enyhén „jávoros” – és „pálos” – bajuszkája nem annyira árulkodott erről, annál inkább barna, gyors forgású szeme, amely olykor enyvszínű árnyalatba tévedt, máskor meg épp a légyfogyó papírt idézhette meg. Ragadt rá minden zümmögés.

Talán apadó életenergiám taszított mindig hozzá. Ez az ember még a homokból is – ha nem is vizet, de – reményt facsart elő. Véle szemben én sápadt és aszténikus voltam, kapkodtam a levegőt, és mindig a kétely füledt alagsorában éltem.

Élveztem hát, hogy egy ennyire egészséges embert sodrából így ki tudnak hozni *kommentált* híreim. Mi tagadás, mindig rajta mértem le gyakran csapongó gondolataim hatását, mert szűkebb környezetemből senki sem tudott oly lelkesen csodálni és csodálkozni, mint János.

Azt is be kell vallanom: furcsa dolgokon kaptam magam. Néha úgy léptem fel, mintha főbb érdemem is volna a szenzációkban, nemcsak a hírhozóé s a kommentátoré. S mivel önmagam előtt épp barátom viselkedése által lepleződtem le – egy ideig elhidegültem tőle.

De az efféle ember különös mákony: nem tudod sokáig nélkülözni. Mindig fontossá teszi magát, mint bármely publikum.

Hát ismét beállítottam hozzá.

* 2002 őszén férjem, Páskándi Géza kéziratait újrendezve belepillantottam abba a dossziéba, amin *A mesélő edények* cím állott. Tudtam, hogy elkezdte a vígopera-librettó írását, de egyéb fontosabb megírandói miatt félretette, így befejezetlen maradt. Egy felvonás készült el belőle, most átlapoztam, és megtaláltam közötté azt az elbeszélést, mely a darab alapjául szolgált volna. Úgy gondolom, hogy ez a nyolcvanas évek közepén íródott elbeszélés hetvenedik születésnapján megidézi Páskándi ama korszakát.

– Ne kérdezd, mi újság. Egy külföldi archeológus – a nevét sem jegyeztem meg – szenzációs felfedezést tett.

– Éspedig?

Vártam ezt a mindig kicsit gyanakvó „éspedig”-et. Annál nagyobb lehetett diadalélményem, amikor *perspektívaérzéke* szemem előtt lángolt fel szűnni nem akaró lobogással. Szinte másodpercek alatt szaladt előre az időben, s a hír nyomán máris palotákat épített! Vele lehetett legjobban eljátszogatni az efféle gondolatokkal: melyik lenne az eszményi futballválogatott, színészi gárda, szerkesztőség, ésatöbbi, ésatöbbi.

– Ez a régész azt fedezte fel – hangsúlyoztam szinte minden szót –, hogy a hajdani edények karcolásaiból éppúgy elő lehet csalni a régi, az egykorú emberiség *eleven beszédjét*, ahogy a hanglemeztől szokta...

– Hogyan?!

Ez a meglepett „hogyan?!” is ösmerős volt fülemnek.

– Gondolom – szoltam megfontoltan –, elsősorban olyan tárgyakra, edényekre lehet szó, amelyeket korongozva készítenek, legalábbis kezdetben *lággy* anyagból...

– Úgy érted, hogy például a sumír és akkád edények karcolásaiból sumír és akkád emberek szövegeit hallgathatod le?

– Szó szerint! Tanuljunk könnyen, szórakozva akkádul, ósiedény-hanglemezről... – ha éberebb, kiérezhette volna a gunyort. János azonban a maga jellegzetesen gyors mozgásával fel-alá kezdett sétálni, s szinte pillanatok alatt „feldolgozta” a szenzációt.

– Elvégre ott van a vulkanikus kőzet... kezdetben lággy volt... Vagy ott van a megkövesedett gyantaszerűség... a borostyán. Nem megőrzi apró régi állatok, falevelek „képét”: magába zárja őket... *Hátalkor* – sétált egyre sebesebben – nem eszünkbe juthat Edison?

– Mi köze ennek Edisonhoz?!

– Mi?! Ó találta fel a fonográfot! És mit használt a hangrögzítéshez? No mit?

– Viaszhengert – bökte ki tétován.

– No látod! Lággy viaszt! – csapott az asztalra diadalmasan. – Ilyen alapon valamiféle természet alkotta, primitív hanglemezt is el lehet képzelni. A különböző irányú hangrezgéseknek megfelelő karcolások – vagyis a barázdák – megőrzik az emberi és állati hangot évezredek át. Az is lehet, hogy a megkövesedett lávából elő lehet majd hívni Pompeji elpusztult lakóinak utolsó halálordítását...

Észrevettem, ő maga is beleborzongott a távlatokba.

- Bort töltött, mohón ivott, míg én csak nyalogattam.
- Mindig mondtam, hogy faggatni kell a fémet, a követ... talán végül még a fákat is. Legalábbis a halott fákat... – ismét sétálni kezdett, ami nála a *sebes meditáció* legbiztosabb jele.
- Te! – torpant meg hirtelen. – El tudod képzelni, mit jelent ez?
- Én el.
- Fogalmad sincs! Itt van például egy mindennapi tény... a férj egy vázával agyonüti a feleségét... No, mit tesz a nyomozó?
- Mit?
- Szépen *lehallgatja* a vázáról előzetes szóváltásukat. És megvan a gyilkos! Biztosabb, mint az ujjlenyomat.
- Ilyenkor közénk ereszkedett a *perspektívalátás* csöndje.
- Tehát: eggyel több eszköz, ami lebuktathatja az embert. A titkolódzó embert... – mondta végül, de hangjából nem a csüggedés beszélt.
- A *bűnös* embert... – egészítette ki.
- Úgy értettem én is... – s láttam, János egyre szórakozottabb lesz. Ez már az alkotás korszaka. Ismertem én a dürgést.
- Elbúcsúztam tőle, mert mind nagyobb szótlanságba burkolózott, ami végül is egy „no isten veled”-del ért föl. Gondoltam, másnap felhívom.
- De sem másnap, sem harmadnap nem vette fel a kagylót, sőt, negyedik nap sem volt hozzá szerencsém.
- Végre vasárnap reggel sikerült.
- Veled mi van? Hol császalkász?
- Nem válaszolt azonnal.
- Megkukultál?
- Ha kedved van, holnap délután gyere ki a víkendházhoz. Van időd?
- Azt hiszem, lesz.
- Barátom víkendháza közel volt a Dunához, s már az utca végéről láttam néhány embert sűrögni körülötte. János (messziről) titkosnak tetsző taglejtésekkel irányította őket. Olyan volt mindez, mint egy némafilm „távolsági beszélgetése”. Meglehet, a pantomim művésze is ebből született. Az emberek már messziről tudni szerették volna, miről is beszélgetnek ott azok. Hát képezték magukat. A szem „lehallgatója”: a taglejtésből, arcjátékából való olvasás. Persze e nyelven az idegenekkel is tudtak beszélgetni. Így hát a pantomim utánozta az életet.

Nyilván én már a víkendháztól távol is tudtam, hogy mikor odaérek, csak köznapi, szürke szövegeket hallok: „Azt egy kicsit jobbra... ezt meg balra... ne oda – *oda!*”

Nem ajzottam hát magam, nehogy csalódjak. De most az egyszer becsapott a közelség!

– Hát te?

– Építkezem, nem látod?

– A múltkor nem szóltál róla semmit...

– Most ez van...

– Ilyen hamar kaptál engedélyt?

– Nem kaptam.

– Csak nem kockáztatod...

– Kész tények elé állítom őket. Próbálják lebontatni!

– Órűlség... de hát mi lesz itt?

Hallgatott kis ideig, tán még egy követ is félrerúgott az útból.

– Kemence.

Nem sok hiányzott, hogy leessen az állam.

Kemence? Jánosnak irodalomtanári diplomája volt, s bár igaz: egy Duna menti tyúkfarmon biológusként dolgozott, ahol ráadásul a könyvelői teendőket is végezte, miközben SZOT-megbízott és kultúrfelelős volt egy pesti üzemben, ahol másodállásban műszaki rajzólónak alkalmazták... de ez a *kemence* mégsem egészen illett a biográfiaiba.

– Miféle kemence? Pék leszel?

– Olvasztókemence, kérek.

– Kohász?

– Afféle.

– Beszélj világosabban, egy szót sem értek.

– *Ócskavas* nagyban – mondta szándékolt homállyal.

– Miféle ócskavas?

Rám nézett:

– Az edények, kérek.

Csend lett. Hazudnék, ha azt mondanám, nem sejlett valami, ám ez a valósághoz képest bizonyosan szegényesebb lett volna. Sürgettem hát, bökje ki már végre.

– Nézd, az a hír azzal a *Régésszel*... engem egészen kiborított...

– S ezért kezdtél kemencét építeni?

– Ezért.

– De hisz a *Régész* eljárását senki sem ismeri...

- Kockázat nélkül nincs élet, nincsen nyereség...
- Őrült vagy, János fiam! – mondtam atyáskodásba rejtve leglesújtóbb véleményemet.
- Vajon? – emelte fel ujját. – El tudod te képzelni, mi lesz itt, ha végleg kiderül, hogy – nyilván csak a *Régész* által ismert eljárással – minden edényt „*le lehet hallgatni*”? Mi lesz az emberek legelső reakciója? Na mi?
- Fogalmam sincs.
- Megszabadulni a leleplező edényektől, fiacskám! Rettegnék majd régebbi tárgyaiktól...
- Miért rettegnének?
- Miért? Képzeld el, egy családi gyertyatartóról eddig azt hitted, őseid imáit tartalmazza, és most kiderül: sikamlós szövegekkel teli... Szépapád kupájáról lehallgathatod, hogy dehogyan volt királyhú, éppen hogy pártütő lett! Az újabb edényektől pedig majd azért rettegsz, mert szövegei rossz irányban módosíthatják életrajzodat! Én mondom, itt rövid idő múlva még a szobrász is csak fából készíti a szobrát, mert fél, hogy saját alkotása *lehallgatja*, s leleplezi az utókor előtt!
- Egészen megdöbbenem. No nem attól, amit távlatosan elem vázolt. Sokkal inkább, hogy amit magam is csak *fél füllel* hallottam, ekkora hatást váltott ki belőle.
- Ilyen még nem volt! Terveket mindig is szótt az új s új szenzációk hallatára, de a *megvalósításig* soha nem jutott. Sőt, az volt a határozott érzésem: János mindig is a „tervezgetni édes!” jeliségével élte életét. Meg is mondtam neki.
- Ötven felé baktatva mire várjak még? Itt az utolsó alkalom!
- Most már – saját felelősségemet is érezvén – szinte kétségbeesetten ripakodtam rá:
- Meg vagy örülve? Az a *Régész* kutatásainak még a legelején tart... Az is könnyen meglehet, sőt valószínű, hogy félreértette az edényekből, tárgyakból hallható zajokat, zörejeket. A bűgőcsiga sem bűg doktori értekezést, János! A *Régész* emberi nyelvnek, szavaknak vélte a valójában *jelentés nélküli* hangokat, hangsorokat...
- Az ki van zárva!
- Honnan veszed? – egészen megütköztem e konok hangon, ilyet még nem hallottam tőle.
- Először is szerintem *nincs* jelentés nélküli hang! Szerinted egy ajtó nyikorgása jelentés nélküli? Mondjuk, a fáskamrában!
- Az hát!

– Tévedsz! Ha egy ajtó nyikorog, nékem azt jelenti, hogy valaki csukja vagy éppen nyitja. Vagy a szél mozgatja. Vagy azt jelenti, hogy kenetlen, régi, rozsdás és így tovább. Sőt, ha a szeretőmet várom a fáskamrába – akkor azt jelenti: most jön a szeretőm!

– Szerető a fáskamrában! Elment az eszed?

– Éppen hogy megjött. Hosszú évekkkel ezelőtt nem hitted volna, hogy kelően lelassítva a madárdalt is lekottázhatod. És hogy igenis *határozott dallamuk* van... Nos, azóta bebizonyosodott... Hát akkor mért ne lehetne elképzelni, hogy a fémek, kövek, tán még az üveg meg a műanyagok is úgy viselkednek, mint a hanglemezek... És hogy egy ősi korongozó fazekas tulajdonképpen primitív hanglemezgyártó volt. Csak meg kell lenni hozzá a tút. En hiszem, *mindennek megvan a maga túje*, kérlek! Hát ezért merek kockáztatni...

– De öregem, mégsem lehet egyik percről a másikra teljesen átállni valamiről egy egészen másra... a tyúkfarmról a kohászatra... ez örültség, ez a csőd teteje lesz! János, óvakodj a kudarctól!

– Té csak ne félt engem...

Valósággal megijedtem tőle. Nem, ezt nem hallgatom tovább! Én óva intettem, a kötelességem ennyi volt, semmi több. Már-már színpadiasan csaptam be a kaput.

Igen, kerülni kell az öngyilkosjelölteket. Utálom a *szemtanú* szerepét. Márpedig aki csak így hall valamit, és máris kacsalábon forgó várat építene – futóhomokra kastélyt! –, az a legklasszikusabb öngyilkosjelölt.

És – hoppá! – csak most jutott eszembe: amikor elmondtam neki a szenzációs hírt, még csak nem is faggatott túl sokat. Egyből ő vette át a szót. Még ő győzködött, mennyire lehetséges!

Mintha *engem* kellett volna bátorítani, holott a hír forrása mégis csak én voltam neki. Uramisten! Még a *Régész* nevét se kérdezte meg! Igaz, magam se tudtam: a rádióhír végét csíptem el...

„Magyar vállalkozó – dörmögtem magamban –, tipikus magyar vállalkozó. Száz évig alussza Csipkerózsika-álmát, hogy aztán két másodperc alatt fellobbanjon, mint a szalmaszál, másodpercenként – szél szerint – váltogatva terveit, s végül mi marad? Apró pernye. Ennyi a világhódítás.”

Pesten ez időben túlságosan elszaporodtak az írók. Hát nemigen nézték jó szemmel egymást, s mások se igen őket. Lecipekedtem hát vidékre, hogy kellő visszavonultságban éljek: igazi remeteként. Távol az aggasztó világ híreitől! Egy üres tanyára költöztem be az egerek helyett. Jobban mondván: őket kiszorítva a falak tövéből. Se tévém, se rádióm, még újsághoz is csak nagy ritkán jutottam. Pestre minden szökőévben s legfönnebb fél napra ruccantam fel, kerülve minden régi ismerőst.

Minek hazudjak: nemcsak hogy nem érdeklődtem János sorsa iránt, de még közös barátainkkal sem akartam véletlenül összefutni, hírét se akartam hallani, mert remegtem: nehogy csődjéről értesítsenek.

Bűntudatommal találkozni dehogy akartam én. Soha többé szenzációkat, melyek a romlás útjára viszik a barátomfélétet.

S hogy ő sem keresett engem?

Elvégre testi-lelki barátok mégsem voltunk. Az is meglehet: szégyellte volna előttem kudarcát, jobbnak látta hát, ha nem jelentkezik.

E nagy tanyai elvonultságban persze a *Régész* újabb eredményéről semmit sem hallhattam. Ha ugyan voltak eredményei.

Így hát a világ, az események *nélkülem* mentek vagy rohantak a maguk szokott-szokatlan útjain.

Azt persze nem mondhatom, hogy szalmaláng-barátom sose jutott eszembe.

Bárhogy kerültem, sajnos felbukkant bűntudatom: hiszen én futottam Jánoshoz a végzetes hírrel. De hát felelhet-e a mágnes, amiért vonzza a vasat? A szenzáció természete olyan, hogy magához ránt minden gyengébb emberpéldányt, mint lámpafény a lepkét. Aztán szédülten keringenek egy-egy *nagy újság* körül. János pedig mindenben ilyennek mutatkozott.

Fizikai valójában azonban eltűnt életemből. Hátam mögé dobtam, mint egy patkót. Félttem visszanézni rá, nehogy kővé váljak, mint a szodomai asszony.

Így telt el hát több mint tíz esztendő.

A naptárból már letéptük az Úr 2001-edik esztendejének legutolsó napját, sőt megjött a tavasz is, amikor János ismét betoppant életembe.

Egyik ritka napon, amikor újsághoz jutottam – jobbára kirándulók dobálták el –, némi undorral felütöttem a „sajtót”. Ha valaki látja, minden bizonnyal úgy véli: az újság vajfoltjainak szól arcom csömöre. Csak a gyakorlott szem vehette észre: évek óta egyszerűen *hír-undorom* volt.

Amikor tehát az említett napon kinyitottam az Ezredforduló című – bizonyára nemrég indult – napilapot, hátulsó oldalainak valamelyikéről a következő reklám ugrott – szinte párdruc módra – szememnek. (Az is lehet, ide a *kígyó-hasonlat* jobban illett volna.)

FÉMEDÉNYT, VÁZÁT, SZOBROT, GYERTYATARTÓT STB.
JUTÁNYOS ÁRON OLVASZT
A HÁDÉSZ KEMENCEKOMPLEXUM.

KÓEDÉNYEKET, SZOBROT STB.
OLCSÓN ÓRÖL
A HÁDÉSZ KÓMALOM.

Alatta pedig a telefonszám, s minden, ami ilyenkor szokás. „Hádész” – no persze, a görög alvilági isten, vagy maga az alvilág. Az antikizálás – mint jól emlékszünk – már a század harmadik harmadában is jócskán divattá vált. A számokról, hónapokról elnevezett vállalatok mintha megunták volna ridegebb létüket. Talán elkeresztelődtek – vagy névadóik? – meg akarták mutatni: ismerik itt még a régi kultúrákat, s az európai jogfolytonosság mellett teszik le a voksot. Így hát nem a vállalat neve hökkentett meg.

„Pincekomplexum... kómalom!” Ez a szerencsétlen valószínűleg minden vagyonát beleölte a vállalkozásba, sőt talán barátai és rokonai pénzét is... Lehet, visszaköltözött elvált nejéhez, akinek elég szép summa megtakarított pénze volt. Hozzám – gondolom – csak azért nem fordult, mert tudta: akkoriban egyik napról a másikra éltem.

Te jó isten! Hátamat ellepte a hideg veríték. Ha ez így van – akkor már nem lehet messze az a bizonyos... Nem is akartam rágondolni.

Nem, ezt nem hagyhatom... útjába kell állnom. Ha nem tudnék róla, s úgy történnék meg: lecsillapodna háborgó lelkem, de így – azonnal meg kell keresnem őt!

Másnap a reggeli vonattal fölutaztam Pestre.

Rajtaütésszerűen akartam nála megjelenni, hogy sok dolgomra hivatkozva ugyanilyen sebbel-lobbal távozhassak, ha látnám: reménytelen a kép. Igen: még el se indultam, máris a visszaúton járt az eszem. Milyen is az ember...

Az állomáson taxiba ültem, s indultunk a víkendház felé.

Ott, legnagyobb meglepetésemre, ismeretlen öregember jött a kapuhoz, aki csak a léceken át volt hajlandó beszélni velem.

Csupán most jutott eszembe, hogy a hirdetésben meg se néztem a címet, annyira élt bennem a reflex: a víkendházhoz kell jönnöm, mint egykor.

– Ó, már nagyon rég megvettük... – mondta a házikabátos, papucsos öregúr, s féloldalról lopva rám sandított. Zavarba jöttem: talán megvan a véleménye Jánosról, én pedig a barátjának mondtam magam.

– De hát úgy tudom, itt akart építkezni...

– A környezetvédelem nem hagyta jóvá, azért adta el...

No, ennyit már tudok. Elköszöntem hát. Szerencsére a taxit nem küldtem el, visszaultem, s most már elővettem az újságot (titkolva persze, hogy vajas).

Az új cím jó messze esett a Dunától, s már az utca elején meglepődtem a szinte belvárosi forgalomtól.

– Mi ez a rengeteg kocsi?

– A kemencéhez mennek – mondta kicsit kelletlenül a taxis. Csak így: „a kemencéhez”. Ezek szerint már mindenki csak így beszél róla. Uristen, hogy le vagyok maradva! Kellett nekem remeteség. Valóságos pánik fogott el: megint lekések valamiről! De hát nem ezt akartam? Legyen bármily kelletlen, csak megkérdem tőle.

– És ezek... ott, a bizományi előtt... a *Hermésznél*?

Hermész... ismét egy ókori isten... talán finom célzás arra, hogy orgazdasággal is foglalkoznak, hiszen Hermész a tolvajok istene is volt... Nem folytathattam a gondolatot, a taxis, igaz, megkésve, de csak válaszra méltatott.

– Visszaveszik a beadott díszedényeiket, miegymás.

– De hát miért?

– Hova valósi tetszik lenni?

– Én bizony vidéki vagyok – dühös voltam magamra, hogy ezt szinte önmentségül szántam.

– Ja... – bólintott a taxis, és töredelmesnek tetsző vallomásom alapján – láthatóan – rehabilitált. Olyan jóindulatú lett, mint akinek gondjaira kiskorú polgárt bíztak.

– Az emberek félnek, hogy majd idegenek veszik meg a vázákat... s az új tulaj lehallgatja s megszarolja őket... Sok a szöveg ám ezekben az edényekben. Látja, énnekem volt eszem... nálam minden fából van. Legszívesebben még a nyári konyhában a tűzhelyet is fából csináltatnám... – nevetett. – S akkor nincs gond többé!

– Nem hallgatja a *küllöni* rádiót? – kérdezte később, amikor újra megálltunk.

– Tanyán lakom. Se rádió, se tévé... zavarna a munkámban.
– Mezőgazdász tetszik lenni? Valami kutató?
– Olyasmi.
– Igen... ismét ideért a *Régész* híre... De a mi újságjaink nem közölték... – szemrehányó hangon mondta, mint egy apa – most épp láthatatlan – fiának: „Ejnye, mástól kell megtudnom, hogy új meny-asszonyod van?”

Arra gondoltam: mekkora *értékválság* lehet itt még akár egy kő-sza hír hallatára is!

Ha egy váza eddig ezreket ért – most majd milliókat. És nemcsak a tudomány számára, hanem a családoknak is. Ki tudja, milyen kényes titkokat rejtegetnek. Amit egykor elkótyavetyéltek, most majd drága pénzen vásárolnák vissza, nehogy zsarolhatókká váljanak. És mi lesz a fémiparral? A kőbányászattal? Egyebekkel? És honnan veszik majd azt a temérdek fát, amely egyedül tud titkot őrizni némán? És ha majd egyszer az is kiderülne, hogy még az erdei és a kerti fák *égyűrűit* is le és meg lehet hallgatni, mint egy hanglemezt? És belőlük madárdal és lombsusogás hallszik? Vadásztréfák... összeesküvések tervei... Atyaúristen! Beleborzadtam a gondolatba. De hát *jó célok* is vannak – vigasztaltam magam. Hátha *rejtett kincsek* lelőhelyét tartalmazzák azok a tárgyak. Hátha ellopott orvosságok vegyi képletét! A történelem *igazságait*. Nem ugyanúgy lehet majd jó célokra is használni, akár rosszra, mint bármi mást? Mint a kést: kenyérszélésre és gyilkolásra is...

Mindenesetre nem tagadhattam, hogy a *tárgyai által lehallgatott ember és világ képe* egyelőre inkább lehangoltsággal fenyegetett.

Vége az üzem elé értünk. Üzem? Inkább gyár volt a javából.

Háború idején a pék és a mészárszékek előtt láthattam ekkora embersorokat.

Öregasszonyok bebogyolált szobrocskákat, fémedényeket húztak kis kézitáligákon. Amott egy jól öltözött, csinos hölgy: a kissé rövidke műanyag tasakból díszes éjjeliedény füle kandikált ki. Talán *pásztorórák* titkainak szövegével? Egy diáklány fém papírvágó kést tart kezében. Ugyan mit hallgathatott le gazdájánál ez a szegény jószág! Furra képek vonultak el szemeim előtt... próbáltam elképzelní mindent. A tárgyak múltját, a társaságukban elhangzottakat... No lám, egy öregember – szerencsepatkóval. Kövér nő – mozsárral. Mellette egy férfi fényes serleget lóbál – mennyi ittas politizálás lapulhat a karcolt barázdákban: szitkok, s ki tudja, mi még.

De ki képes ennyi embert s tárgyat felsorolni: összemósódott hát szemem előtt a képük.

Kifizettem a taxit, aztán megálltam a porta ablaka előtt.

– Mi tetszik? – nézett rám egy fiatal kapus, aki talán kidobóembernek is beillett volna.

– Az igazgató urat keresem.

– Kije tetszik lenni?

– Régi barátja vagyok.

– A kemencénél van, felügyel...

– Fontos ügyben nem tudná telefonhoz hívni?

Végigmért, látta, nincs semmi nálam: se szobor, se váza... Felvette hát a kagylót.

– A direktor úrnak egy régi barátja van itt...

Kisvártatva nyújtotta a telefont.

– Te vagy az, öreg? Hát felbukkantál? Tudtam, hogy eljön ez a nap! No, hoci azt a portást!

A kapus visszavette a kagylót, aztán udvariasan megmutatta, merre induljak a tágas csarnokok felé.

Alig tettem tíz-húsz lépést, máris megcsapott a hőség.

Míntha Ikaroszként a Nap tövéhez érnék. Csöpögnek viaszszárnyaim.

Már láttam is barátomat, amint jön elém, verejtékét együtt törölgetve mosolyával.

– No nézd, te semmit se változtál, nem úgy, mint én...

Valóban jócskán meghízott. Nadrágtartója, akár egy végtelenen kifeszített íj, úgy feszült. S ő – mint jó gazda – máris birodalmát kezdté magyarázni.

– Látod, az emberek onnan föntről nézik, ahogy beolvasztjuk holmijaikat... Az egyik kemencében a bronzot, a másikban a vastárgyakat és így tovább. Joguk van végignézni, ellenőrizni, hogy abszolúte biztosak legyenek...

Órtonyyszerűségre mutatott, ahova épp igyekezett a hosszú emberi sor. A másik oldalán pedig már gyorsan kapaszkodtak is lefelé. Épp mint temetéskor vagy színház után a ruhatárban: *vége* – most már igyekezni kell! Vár a folytatás!

– Van, aki elviszi a beolvasztott fémből neki járó részt, van, aki itt felejtí... nincs türelme megvárni, míg lefűrészelik, vagy nincs hova tegye... Írásban kell lemondani róla... Nézd, az a vénasszony vajon mit sirat?

Valóban, fönt egy öregasszony törölgette szemeit.

Innen lenről is jól láhattuk, amint egy bronzfeszületet épp a kemencébe dobnak, s aztán szemlátomást elolvad.

– Mi lehetett ebben a titok? – dűnnyögte János, és karon fogott. – Gyere az irodámba, igyunk valamit!

Elhagytuk a pokolbéli rőt ördögöknek tetsző olvasztárokat, s egykettőre a hűvös, kényelmes, nagy iroda mélyére értünk. Mondanom sem kell: körös-körül minden csupa fa. Még a telefonkagyló is meg a készülék. Valószínű, csak az volt itt fémből, ami másból valóban nem készülhetett.

János kinyitotta a hatalmas, tölgyfából faragott bársekreényt, s megmutatta az italos-kincseskamrát.

A konyaknál kötöttünk ki.

– Te nem is sejteted, mi folyik itt. Épp most rúgtam ki a kerületi rendőrkapitányt.

– Miért? – hökkentem meg a kissé frivol hangtól.

– Miért? Rá akart venni, hogy bizonyos emberek edényeit előbb lehallgathassák, s csak aztán küldjük kemencébe. Vagy a malomba...

– De hisz ez inkorrekttség volna! – kiáltottam fel a lehető legvidékebb hangon.

– Nekem mondd? A korrektség a kenyérem... szentebb ez, mint a gyónás titka!

– És hogy tudad lebeszélni?

Csörgött a telefon.

– A hamutartókat? Hozhatják, persze, megmondtam a kapitánynak... – letette. – Nos hát *így*. Ez ugyanis a rendőrség volt. Több ezer fém és kő hamutartót akarnak idehozni. Azt mondtam a kapitánynak, ha akarják, hogy soron kívül vállaljuk... úgy látszik, sürgős lett nekik a dolog... nos, ha akarják: hagyjanak minket békén. Gondolhatod, miért sürgős nekik... például a vizsgálóbírók hamutartói...

– De hát hogy is vehetett a fejébe ilyet... – motyogtam nem kis méltatlankodással.

– Kész tervvel jött a kapitány úr – koccintott újra János. – A kemencék előtt van egy kuckó, láttad. Előbb odaviszik a tárgyat, hogy százszázalékosan megállapítsák: bronz vagy réz vagy micsoda, hiszen gazdáik mégsem szakemberek. Viszont – mint mondtam – minden fémnek más kemencéje van. Nos, a kapitány azt akarta, hogy ott bent anyagvizsgálat közben hallgassuk le a tárgyakat... Van fantázia, mi?

– De hiszen a *Réggész* eljárását még senki sem ismeri.

- Én is azt mondtam neki.
- És ő?
- Sejtelmesen mosolygott, s azt mondta: én azzal ne törődjem.
- Ezek szerint lehet, hogy ők már szereztek egy „edény-lehallgatót”?
- Nem tudhatom, de ezt mondta. Valószínű, a hír kiszivárgott, ettől ez a pánik! Nekem pedig most kell megfognom a munka végét, amíg a mások kemencéi is át nem állnak erre a munkára... Elkéstem, barátom: én jó tíz évvel megelőztem őket... Nagy többségük még ma sem hiszi el a dolgot... Egyszerűen *barbárságnak* mondják, amit csinálok. Holott *épphogy* az ember szabadságát védem!
- A tudatlanság jogát!
- Ami nyugalmat ad. Kinek van szüksége rég elásott, aggasztó titkokra, barátom! Legfőbb a tudománynak, meg olykor a rendőrségnek...
- Nem folytathatta, mert kicsapódott az ajtó. Lilás arcú, dundi ember robbant a szobába, nyomában a deszkamellű, ifjú titkárnyó lihegett.
- Féltrelokkolt – sivitotta panaszosan.
- Hogy merészelte? – dörrent rá János, s megvallom, ilyen félelmetesnek életemben még nem láttam soha.
- Én, kérem, a kerületi adóhivatal főosztályvezetője vagyok!
- Barátom azonnal lehiggadt.
- Menjen ki, Rózsika.
- A titkárnyó kissé duzzogva kiment.
- A barátom egyben belső tanácsosom is, beszélhet nyugodtan... – szavai majdnem megelőzték az adóhivatalnok rám függesztett szemét.
- Szigorúan bizalmas, direktor úr...
- János rám nézett.
- Menj át ide... – egy ajtóra mutatott. Majd alig hallhatóan sutogta. – Minden szót hallani fogsz.
- Beléptem a kis szobába. Még csak az ajtóhoz sem kellett tapasztanom a fületem, tisztán hallottam mindent.
- Tudtommal minden adóügyem rendben – kezdte el barátom.
- Ahogy vesszük... – még azt is hallottam, mint szívja meg könyű, tavaszi náthától vert orrát a hivatalnok.
- Hogy érti ezt?
- Ön csupán a fémolvasztásért és kőörlésért fizeti az adót.
- Amiből élek.
- És primául... – mondta szemtelenül a dundi.
- Az nem magára tartozik!

– Egy tárgy beolvasztásáért sokszor árának kétszeresét is elkéri.
– Attól függ, mennyi kompromittáló titkot sejtek bennük... Itt *a titkok becsüise én vagyok!* Nézze, az emberek rettegnek tárgyaiktól. Lelki nyugalomuk minden pénzt megér. S egyelőre csak hozzám jöhetnek. Választék egy szál se.

A dundi más oldalról kezdte a támadást.

– Tudomásomra jutott, hogy nem lévén tárolási helyük, kuncsaftjai jobbára itt hagyják a kőport és a beolvasztott fémet... Márpedig ez új jövedelemforrás.

– Maga venne tőlem kőport? Vagy beolvasztott fémet, amikor mindenki szabadulni akar...

– Majd meglelik a helyét annak is. De maga *ezért* nem fizet adót!

– Mióta fizetnek ajándékért vagy borra valóért adót? – csattant fel János ismét.

– Méltányosság kérdése az egész, ami vagy van, vagy nincs – szögezte le a hivatalnok, aki most már igyekezett elővenni kellemetesebb, *tárgyalóképes* hangját.

– Mit ért maga ezen? – barátom egyre nyersebbnek mutatkozott.

– Én hajlandó leszek méltányos lenni, ha maga sem lesz háládatlan.

– Egy huncut fillért se kap!

– Nem is akarok pénzt.

– Hát?

– Nézze... – hangját lehalkította, de így is minden szavát jól hallottam. – Eltűnt otthonról az éjjeliedény... Tudja, a mi vécénk a folyosó végén van... a folyosó télen hideg, így hát...

– Mi közöm a maguk bilijéhez!?

– Szóval azt hiszem, a nejem elhozta... ide...

– Egy szót se értek!

– Szóval mióta ez a veszély megjelent a fejünk felett... én úgy gondoltam: eldugom az éjjeliedényt... sejteti, volt okom rá. Késő ősz-től kora tavaszig mindig az ágy alatt tartottuk... Nos, egy időben feljárt hozzám egyik beosztottam... egy lány... Érti már? Hát ide akarom hozni, hogy beolvassák.

– Na és?

– A bili eltűnt... a padlásról, ahova dugtam... eltűnt. Végre megtaláltam, a spájzba rejtették... nyilván a nejem... Ez szeget ütött a fejembe... Tehát a feleségem is el akarja tüntetni. Vajon miért? Kezdett gyanússá válni a dolog... Eldugtam hát a padlás másik sarkába, hogy azért, ha akarja, találja is meg. Ez lett volna a bizonyíték, hogy ő akarja

megsemmisíteni... ez akkor történt, amikor maguk még nem kezdték el az üzemelést... de már a hirdetés megjelent. És valóban: a nejem ismét ellopta. Ez tegnap történt. Így valószínű, hogy ma hozta ide.

(Vajon az ő neje az ott a sorban? – tűnődtem a szobában.)

– És mit akar végül is? – barátom kezdte türelmét veszteni.

– Szóval: szeretném, ha valahogyan hozzájutnék. Mielőtt beolvastának. Úgy tudom, a rendőrségnek már van egy olyanja, amivel meg lehet hallgatni... nekem pedig van ott egy-két emberem... tudnom kell, miért akart a nejem megszabadulni tőle...

– Vagy inkább azt akarja, hogy a neje ne hallgassa le a maga szövegeit! – pirított rá János.

– Egy idő óta gyanakszom rá... de erről inkább ne...

Kis csend keletkezett. Tudtam, János most nekifohászkozik.

– Az én korrekt vállalatomat akarja maga csődbe vinni! Korábban keljen fel! Itt nagyobb a titoktartás, mint az orvosoknál vagy mint a diplomáciában!

– Azt mondom, előnyösebb, ha meggondolja...

– Fenyeged? Kifelé!

– Utolsó szava?

– A legutolsó!

– Akkor majd meghányjuk-vetjük azt az adóügyet, direktor úr.

– Zsarolni mer? Mars ki! Menjen a rendőrségre, ahová akar! – S bizonyosan máris kitudszkolta a – nyilván – csuromvizes dundit. Beléptem.

– Hallottad ezt? Tanú vagy: zsarolni akart. Mehet a rendőrségre, a pokolba is... Ej, az ostoba... Különben is, a neje az én szeretőm... – leroskadt egy székbe. – Nekem adta ide az asszony a bilit.

(Akkor mégsem az a nő lehetett a hivatalnok felesége – gondoltam magamban.)

– És beolvastottad?

– Még nem.

– Miért?

– Szeretem a nőt, hiába! Megveszek a féltékenységtől... le akarom hallgatni azt az éjjelit. Láthatod, nem titkolok előtted semmit.

Kis idő múltán felsóhajtott:

– Hiába, kemencék nélkül többé nem élhet az ember.

– Nagyhatalom lettél... – mondtam ki gondolatomat.

– Hát igen... De eddig... mennyi hercehurca, uramisten... Elkezdtem építeni a vikendház mellett, hát a „zöldek” nem beleköptek

a levesembe! Amíg azt eladtam, amíg kaptam egy megfelelő telket, amíg összekapartam a pénzt... az engedélyt megszereztem... évek, évek... és végül bejegyeztettem fedőneves ötletemet, arra az esetre, ha a *Régész* kutatásai befejeződnek. Kikacagtak, szóba se akartak állni velem. Az egyik pasast lefizettem. Ő aztán társainak azt mondta: jegyezzük be, úgyse lesz abból semmi... ne járjon a nyakunkra... a rendőrségen is vannak emberei... Fogalmuk se volt, miről van szó az ötletemben... Csak annyit írtam bele: amennyiben a *Régész* kutatásai a testi-lelki és szociális *higiénét* veszélyeztetnék, üzemem munkaköre kizárólagos elsőséget élvez. Úgyhogy három évig itt másnak kuss! Három év pedig nagy idő... Gondolhatod, mekkora kockázatot vállaltam. Ha a *Régész* kutatásai zsákutcába jutnak... oda minde nem, ugorhatok a Dunába, fiacskám.

(Ettől félek én, gondoltam szorongva.)

– De hál’ istennek, nem került rá sor. Egyik külhoni magyar barátom révén megtudtam a *Régész* címét. Megírtam neki, hogy a kutatásaira tettem fel mindenemet... Annyira meghatódott, hogy ilyen örülten bízom a kutatásaiban: elküldött egy kis filmtekercset...

– És mi van rajta? – alig leplezhettem kíváncsiságomat.

– Egy középkori edény „lehallgatását” tartalmazza. Persze a filmből nem derül ki, hogy miféle *tű* szólaltatja meg a hangokat, tehát az eljárás maga titokban marad... gondolhatod, különben nem küldte volna el... De így is nagyon meggyőző. Figyeld csak...

Bekapcsolta a televíziót.

(Ez sem lehet *egészen* fából – gondoltam magamban.)

A képernyőn cirkalmas nagy kupa jelent meg. Egy gazdátlanak tetsző kéz valamiféle nagyítóval a képbe nyúlt, s körös-körül megvizsgálta a karcolásokat. Ugyanaz a kéz a kupát egy forgatható csőbe helyezte. Kis ideig némán forgott az egész. Egyszer csak furcsa zajok, zörejek hallatszottak, de semmi érthető. Most hirtelen mintha határozottan ezt hallottam volna: „Vivát a király!” De nagyon tompán, hihetetlenül tompán ért fülemhez.

– Magyar szöveg? – kérdeztem szinte lehelve a szót.

– Középkori magyar! Most figyelj! – s ajkaira tette ujját.

Hosszú, süket csend következett. És ekkor *egész tisztán* hallhattuk a következőt: A KANCELLÁR EGY FERTÁLY ÓRA MŰL...” Ismét csend lett. A film pedig megszakadt.

– Hát ennyi – sóhajtott barátom. – Ennyire építettem én egész vállalkozásomat.

– Ha mindez kiderül... a kő és a fém válságának leszünk tanúi... Lesz itt munkanélküliség, meglásd... – suttogtam magam elé.

– A feltalálók és a közgazdák dolga, hogy kilábaljanak belőle. Az én dolgom ma az, hogy lecsöndesítsem az emberek háborgó kedélyét. Hiszen senki sem érezheti magát biztonságban többé. Senki sem tudja, hogy edényei, tárgyai hol, mivel és mikor kompromittálják majd.

– Te jó egy atyaúristen! – szakadt ki belőlem. – És nincs benne semmi *filmtrükk*, gondolod?

– Ki van zárva. Azt már *én* olvastam, hogy a legtekintélyesebb tudósok vizsgálták meg mind a kupát, mind pedig a szerkentyűt.

– Hát ide is eljutottunk!

– És már kezd *filozófia* lenni belőle – mondta barátom új konyakot töltve. – Nézd ezt az amerikai folyóiratot... Egy pasas azt írja, várj, szó szerint fordítom: Newton a teret, amiben a kiterjedt, szilárdabb testek elhelyezkednek, határtalan *edényhez* hasonlítja. Vajon lesz-e, aki e végtelen edény táguló falairól egyszer lehallgathatja az Isten hangját, üzeneteit? Hiszen *minden forog*, mint a lemezek. S véletlen, hogy minden barázda *körbe* megy? Egy német tudós – mutatott János egy folyóiratra – a teuton bölcs és vargamester, Jakob Böhme filozófiáját emlegeti. Ő állítólag úgy kezdett bölcsekedni, hogy megpillantotta egy tisztára súrolt ónedény „szép és kedves fényét”. De hátha a *hangját* is hallotta! – kiált fel a tudós. A hangját, amiből távoli üzenetet hallott, s amiről úgy vélte: éppen neki szól. Hát a Bibliára nem emlékszel? Mint *zengő érc* és pengő cimbalom... Talán Isten hangja zeng az élettelenekben. Egész *teozófia* keletkezik ebből... Közvetlen hangon szólnak hozzánk a halottak... s talán általuk Isten maga is... Hát nem?

Szinte babonásan bólintottam rá mondataira.

– Habár azok akkor, amíg beszéltek, még éltek is! – tettem hozzá később.

– Igen, igen, de mégis... *Miért akarja az anyag megőrizni a hangjainkat?... Têhetetlenül őrzi vagy parancsra: ez itt a bökkenő...*

Csak most fedeztem fel, hogy János – frivolitásán túl – sok mindenben javára változott. Már nem lelkesedik „csak úgy”. *Léhasága profétává tette.*

Mintha megérezte volna, mit gondolok, így szólt:

– De engem, tudod, mi győzött meg leginkább... nem is ez a film, hanem amire én bukkantam!

– Mit találtál? – állt el lélegzetem.

– Évekkel ezelőtt, amikor már meguntam a tyúkfarmot meg a biológiát, akartam írni egy tanulmányt a francia felvilágosodásról... Így akadt kezembe ismét Diderot könyve, az a keletimese-feldolgozás...

– *A Fecsegő csecsebecsék!* – kiáltottam fel.

– Úgy van! Ebben ugye az az alapötlet, hogy adva van egy *varázsgyűrű*, amit ha valaki felhúz, láthatatlanná válik, ha pedig kövével egy nő felé *fordítja*, annak szoknyája alatt „csecsebecséje” beszélni kezd, és kínos vallomások fültanúi leszünk. De inkább felolvasok néhány sort – kapta elő a könyvet – „*A szultán a bölgy felé fordította gyűrűjét... Alcine (a bölgy) gyönyöröző kacagása hirtelen abbamaradt; szoknyája alól egy mormoló hang szólalt meg:*

– *Vége férjnél vagyok... jobbat is foghattunk volna egy emírnél, de hát egy emír is jobb a semminél.*” Sejted, hova akarok kilyukadni? – tette le barátom a könyvet.

– A csecsebecséhez – mondtam, most már én is sikamlósan.

– Éppen oda. Csak nem úgy, ahogy te gondolod. A következő járt a fejemben. A gyűrű *ugye* karika. Ezen tehát a karcolások is körben vannak elhelyezve. Namármost, mi van akkor, ha nem a „csecsebecse” mondja a vallomást, hanem maga a forgatott gyűrű vagy a kő? Csak éppen a hallgató *érzéksalódása folytán* a szoknya alól hallja azt a hangot, amelyet valójában a gyűrűről hallgat le!

– De hát mi idézi elő, mi csalja ki a hangokat?

– Ez az, amit kutatni kell: lehet a forgatás maga... lehet a ruhából áradó hőség a súrlódással együtt, valami vegyi anyag ott lent... nem tudom... magnetizmus... igazán nem tudom... elvégre mégiscsak irodalmár vagyok... De meg mernék esküdni: nem a csecsebecse fecseg ott, hanem a forgatott gyűrű, amin a karcolások – lemezbarázdák – vannak! S a „tű” talán a szoknyában vagy a szoknya mögött lappang...

Csend támadt.

Az jutott eszembe, hogy jó tíz évvel ezelőtt „tipikus magyar vállalkozónak” gúnyoltam magamban. Mivé lesz a világ? Mit hoz a változás? Egy hebrencsből is prófétát farag.

– Ha akarsz, ideveszlek, szükségem van okos, megbízható, ötletes emberekre... Jól fizetek... Elvégre te hoztad a *szenzáció* hírért.

Felocsúdtam. Kisvártatva szólaltam csak meg.

– Tényleg! Azóta sem tudom, miért kérdeztél akkor és ott oly keveset a dolgról... Nem mintha én sokkal többet tudtam volna. Egy rádióhír végét kaptam el... Miért nem faggattál tovább?

– Miért? Mert félttem, hogy esetleg minden új információ csak lefegyverezne. Néha jobb keveset tudni, nehogy szívünkéből inunkba leszálljon bátorságunk. Nos, vállalod a munkát?

– Még gondolkodom rajta.

– Bízom kedvező válaszodban. Valóban örvendének! No, isten ved, ma még sok a dolgom...

Mikor a gyáron kívül jutottam, már sehoh sem láttam az éjjeliedényes csinos asszonyt... A férje rábukkant volna? Vagy más volt a férje, s az ő éjjelijé már ott a tömegsírban, ahová beszédes tárgyaink kerülnek?

Épp akkor fordult be három teherautó, hamutartóhegyekkel. A rendőrség önnön nyomait tünteti el lázas szorgalommal – gondoltam némi kárörömmel. Istenadta szerencse: a taxis még mindig ott csellengett, a „dugón” át egyszerűen nem tudott kikeveredni. Vagy tán bámészkodott?

Csak néhány napig töprengtem barátom ajánlatán.

Furcsa érzés kerített hatalmába: egy embert *szándék nélkül* gazdaggá teszek, vagy épp a tönk szélére juttatok? S nekem ebből semmi hasznom nem lesz, de büntudatom esetleg annál inkább. Már-már irigyelni kezdtem Jánost, aki oly könnyedén megtalálta a maga mentességét: az emberek nyugalmaát védi, ha beolvasztja a „mesélő” tárgyakat! Ó, talán ők a boldog emberek, akik mindíg találnak *enyhítő körülményt*...

És megvallom, már nem tudtam biztosan: *csodájének vagy sikerének* örvendének jobban.

Persze hogy nem fogadhatom el ajánlatát!

Először is egyik éjjel különösen tiszta és pontos álmod láttam.

Az adóhivatalnok és neje veszekedvén egymás kezéből tépték ki az éjjeliedényt. Végül a férfi győzött, s az asszony sikoltozva rohant utána. A hivatalnok egy házba csengetett be, amelyről – álmodban – jól tudtam, a *Régész* lakik benne.

A *Régész* behelyezte a forgatható csőbe a dundi éjjeliedényét, miközben a hivatalnok homlokán a fillérnyi verejtékcseppek fölragyogtak. Egy ideig semmi hang. Aztán tisztán hallatszott néhány nyögés: a nőé. Azután néma csönd.

– A bestia! – csikorgatta fogát az adószedő.

– Miről beszél? – nézett rá csodálkozva a *Régész*.

– A hangjáról! Hiszen ez félreérthetetlen! Öröm ez, uram, örömből eredő...

A *Régész* ránézett, majd szinte sztentori hangon így szólt:

– A kéjnek nem csupán *egyetlen* forrása van, uram.

A dundi adószedő kis ideig maga elé bámult, majd felordított.

– Ó, én bolond, bolond! Szegény ártatlan asszonyom! – és elrohant.

Ez az álom csak a kezdet volt. Utána egy újsághír következett – ébren! – egy angol nyelvű lapban:

„*Sikertelen merénylet a Régész ellen, aki rájött a »mesélő edények« nyitjára. A merénylőket valószínűleg egy ipari maffia bérelte föl! Sokan féltékeny férjekre, feleségekre, mások diplomatákra gyanakszanak. Némely vélemények szerint: a munkanélküliek keze van a dologban. A »zöldek« tiltakozó gyűlést tartottak! A Fa-párt és Fém-párt zavargó összecsapásai!»*

Olvastam az alcímeket, s gondolataim elkószáltak.

2002-t írunk, s mintha a tudománytól való rettenet századának ösvényeit taposnánk. Azon vitatkozunk már, melyik a nagyobb jog: tudáshoz vagy tudatlansághoz való jogunk? Megillet-e a titkolódzás joga? Hiszen a tudomány hatalmas kiáltással épp a *titkoknak* üzent hadat. Csömör attól, hogy sem ez, sem az, sem amaz immáron nem titok? Az én tanyára húzódásom – a *hírundor* – is ennek lett volna előjele?

Minél több titkot bíznak ránk, annál nagyobb a felelősség?

Sokak szerint Isten épp ezért nem bízta ránk a titkokat. Jósága éppen ebben áll? Tudatlanságban tartani – kegyelem?

Végére is: jobb, ha egyelőre nem bonyolodom ebbe a beláthatatlan kimenetelű szövevénybe. Hiszen ha a merénylőknek egyszer sikerül a tervük, s a *Régész* – isten ne adja! – meghal: a szerkentyűt, a Nagy Tűt, a természet hanglemezeének Nagy Tűjét minden bizonnyal megsemmisítenék. S akkor mégiscsak tönkremegy barátom, s iróniámnak igaza lesz: „tipikus magyar vállalkozó”, aki hebehurgyán megint a rosszabbik lóra tett. Bűntudatom tehát, mint a penész, kivirágzik. Ha meg János sikeres lesz – láttuk: a pánikot.

Se így, se úgy?

A kilátástalanságot pedig jobb lesz megelőzni. Hűvös, távoli, megfontoló magányban élni. Mert ha egyszer a mesélő edények minden titka ránk zúdul, minden pokol is véle jön. Nem azért lopják el majd a vázákat, edényeket, gyertyatartókat, szobrokat, hogy pénzért eladják: úgy hajolnak rájuk, ahogy fülét tróntermek s hálószobák ajtajára tapasztja a Nagy Történelem, a pimasz Komorna s elvetemült Komornyik.

A hangok kéjét lesi majd az emberiség? Az önfeledt szavakét? S meghallgatják a halálordítást?

És a beszédes, tekintélyt, ősi méltóságot romba döntő tárgyakért még sok-sok háború kivonhatja kardját.

Nekem elég volt annyi, hogy Jánosnak elvittem a hírt.

A többi az ő dolga ezután.

De az talán az enyém is, hogy reménykedjem: a vas, a bronz meg a szén s a többi korszaka mellett vagy után valóban és visszavonhatatlanul eljőjön a tölgyek, fenyők és a nyárfák ideje.

Kortárs, 2003/5.

PÁSKÁNDI GÉZA (1933, SZATMÁRHEGY – 1995, BUDAPEST) JÓZSEF ATTILA- ÉS
KOSSUTH-DÍJAS LÍRIKUS, PRÓZA- ÉS DRÁMAÍRÓ